

DOI: 10.17942/sted.910182

Geliş/Received : 05.04.2021
Kabul/ Accepted : 19.11.2021

Öz

Amaç: Bu çalışmanın amacı cinsel sağlık dersinin hemşirelik öğrencilerinin cinsel mitleri üzerine etkisini belirlemektir.

Gereç ve Yöntem: Tek gruplu ön test-son test düzeninde yarı deneysel desen bir çalışmadır. Çalışmanın örneklemini 2018-2019 bahar yılında bir hemşirelik fakültesinde cinsel sağlık dersini seçen 1. Sınıf öğrencileri oluşturmaktadır (n=94). Veriler, veri toplama formu ve Cinsel Mitler Ölçeği kullanılarak toplanmıştır. Veriler tanımlayıcı istatistikler ve Paired-Samples t Testi ile değerlendirilmiştir.

Bulgular: Çalışmada öğrencilerin %69,4'ü kadın %30,6'sı erkektir. Öğrencilerin, ön test ve son test cinsel mitler ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında aralarında istatistiksel olarak anlamlı bir fark bulunmuştur (t=9.059, p=0.000). Cinsel Mit Ölçeği cinsel şiddet alt boyutu puan ortalamasında değişiklik meydana gelmemiştir.

Sonuç: Cinsel sağlık dersinin öğrencilerin, cinsel mitlerini azaltmada etkili olduğu, bu nedenle cinsel sağlığın hemşirelik eğitimi müfredatlarında bir ders olarak verilmesi önerilmektedir.

Anahtar sözcükler: Cinsel Eğitim; Cinsellik; Eğitim; Hemşirelik

Abstract

Aim: The aim of this study is to determine the effect of sexual health course on nursing students' sexual myths.

Materials and Methods: It is semiexperimental design study in a single group pretest-posttest. The sample of the study consisted of 1st grade students who chose sexual health course in a nursing faculty in the spring of 2018-2019 (n=94). The data of this study were collected using the Data Collection Form and the Sexual Myths Scale. The data were evaluated using descriptive statistics and the Paired-Samples t-test.

Results: In the study, 69.4% of the students were female and 30.6% of them were male. When the pre-test and post-test sexual myths scale mean scores of the students were compared, a statistically significant difference was found between them (t=9.059, p=0.000). There was no change in the average score of the sexual violence sub-dimension of the Sexual Myth Scale.

Conclusion: Sexual health course is effective in reducing students' sexual myths, therefore it is recommended that sexual health should be given as a course in nursing education curriculum.

Key words: Education; Nursing; Sexual Education; Sexuality

¹ Arş. Gör., Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD (Orcid no: 0000-0001-7300-5126)

² Doç. Dr., Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD (Orcid no: 0000-0002-2827-1481)

³ Öğr. Gör. Dr., Akdeniz Üniversitesi Hemşirelik Fakültesi, Doğum ve Kadın Hastalıkları Hemşireliği AD (Orcid no: 0000-0002-8300-6269)

Giriş

Dünya Sağlık Örgütü cinselliği yaşam boyu insan olmanın ayrılmaz bir parçası olarak tanımlanmaktadır. Ayrıca cinsel sağlığın; tüm bireylerin cinsel haklarına saygı gösterilmesini, geliştirilmesini ve korunmasını da içerdiğini vurgulamaktadır. Cinsellik ve cinsel sağlık algısı, biyolojik, psikolojik, politik, kültürel, sosyal, ekonomik ve dini faktörlerden etkilenir, düşüncelerde, tutumlarda, değerlerde ve inançlarda ifade edilir (1).

Cinsel mit, bireyin cinsellik ve cinsel sağlık ile ilgili doğru olduğunu düşündüğü doğru olmayan, abartılı ve bilimsel değeri bulunmayan kalıplaşmış yargılardır (2). Toplumda cinsellik kavramının yasak, ayıp ve gizli olarak ifade edilmesi bunun sonucunda yeterince konuşulup, tartışılmaması cinsel mitlerin ortaya çıkmasında etkili faktörlerdendir (3). Cinsellik bireylerin yaşam kalitesini oluşturan etkenler içerisinde önemli bir role sahiptir. Dolayısı ile cinsellik ile ilgili mitler; orgazm olmama, cinsel istekte azalma, vajinismus ve erken boşalma gibi cinsel işlev bozukluklarına yol açarak bireyin yaşam kalitesini azaltmaktadır (4,5).

Hemşirelerin, bireylerin cinsel sağlığını koruma ve iyileştirmede kilit rol ve sorumlulukları vardır (6). Ancak hemşireler/hemşirelik öğrencileri, cinselliği değerlendirmenin bütüncül bakımın bir parçası olduğunun farkında olsalar da, genellikle uygulamada cinsel bakımın gerçekleştirilmesinde engellerle karşılaşır (6-8). Yapılan çalışmalarda, hemşireler/hemşirelik öğrencilerinin hastaların cinsel kaygılarına etkili bir şekilde cevap verebilecek cinsel bilgi ve iletişim becerilerinin olmaması (9), hemşire hasta arasında güven eksikliği (10), hemşire ve hastaların cinselliğe ilişkin tutum ve önyargıları (11), cinselliği konuşmaktan utanma gibi nedenlerle cinsel sorunları kapsamlı bir şekilde değerlendirmekten kaçtıkları belirlenmiştir (6). Hastaların cinsel sağlık hizmeti beklentileri ile hemşirelerin değerleri ve uygulamaları arasında önemli bir uçurum vardır (12).

Cinsel sağlık bakımı ihtiyaçlarını ve sorunlarını tartışmak hastalar ve hemşirelik öğrencileri için zorlu bir süreçtir (6). Bireyin yaşam döngüsü boyunca yaşadıkları deneyimleri sonucunda cinsellik sürekli olarak değişmektedir. Özellikle ergenlik ve gençlik dönemlerinde cinsellik ve

cinsel sağlık ile ilgili merak ve bilgi arayışı ortaya çıkar (1). Hemşirelik öğrencilerinin ergenlik ve erken yetişkinlik döneminde olmaları nedeniyle cinsellikle ilgili fiziksel ve ruhsal sağlıkları iyileşmeye devam etmektedir. Bu dönemlerde geliştirilen cinsel benlik kavramı ve cinsel algı sağlığı hemşirelik öğrencilerine cinsel sağlıkla ilgili yol gösterecektir (13). Cinsel sağlık eğitimleri, hemşirelerde/hemşirelik öğrencilerinde cinsel sağlıkla ilgili olumlu tutum ve inançlar (6,8,14) ile sonuçlanmakta ve cinsel danışmanlık sürecinde kendilerini daha rahat hissetmektedirler (13). Verrastro ve arkadaşları (2020) tarafından yapılan sistematik incelemede, hemşirelik öğrencilerine ve sağlık mesleği mensuplarına yönelik cinsel sağlık eğitiminin, cinsel sağlık bakımı ile ilgili tutum ve öz-yeterlik geliştirmede olumlu bir etkiyi olabileceğini göstermiştir (15).

Hemşirelik öğrencilerinin bireysel tutumları, mitleri, davranışları, cinsel benlik kavramı ve cinsel bilgiyi kapsayan cinsel sağlık eğitimlerinin hemşirelik müfredatında yer alması gerekmektedir (13-15). Cinsel sağlık eğitimlerinin hemşirelik eğitim sürecine entegre edilebilmesi için bilişsel ve davranışsal değişiklikleri destekleyen uygulamalar gerçekleştirilmeli ve bu uygulamaların etkisi ortaya konulmalıdır. Bu nedenle, cinsel sağlık derslerinin hemşirelik öğrencilerinin eğitiminde zorunlu ya da seçmeli olarak verilmesinin hemşirelik öğrencilerinin cinsel mitlerinin azaltılmasına katkı sağlayarak, cinsel sağlığı da içine alan bütüncül hemşirelik bakımı vermelerini sağlayacaktır. Bu bağlamda bu çalışma cinsel sağlık dersinin hemşirelik öğrencilerinin cinsel mitleri üzerine etkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

Çalışma soruları;

- Cinsel sağlık dersi hemşirelik öğrencilerinin öğrencilerin cinsel mit puanlarını azaltır mı?
- Erkek ve kız hemşirelik öğrencilerin cinsel mit puanları arasında fark var mıdır?

Gereç ve Yöntem

Araştırmanın Tipi

Bu çalışma cinsel sağlık dersinin hemşirelik öğrencilerinin cinsel mitleri üzerine etkisini belirlemek amacıyla tek gruplu ön test-son test düzeninde yarı deneysel desen kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın Evreni ve Örneklemi

Çalışmanın evrenini Türkiye'nin güneyinde bir hemşirelik fakültesinde 2018-2019 akademik yılı bahar döneminde öğrenim gören cinsel sağlık dersi alan 94 birinci sınıf öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada örneklem seçimi yapılmamış, evrenin tamamına ulaşılması hedeflenmiştir. Ön test veya son teste katılmayan dokuz öğrenci çalışmaya dahil edilmemiştir. Çalışmanın örneklemine ilgili üniversitenin hemşirelik fakültesinde öğrenci olan ve cinsel sağlık dersi alan 85 birinci sınıf öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmanın katılım oranı %90,4 olarak hesaplanmıştır.

Veri Toplama Araçları

Veriler, araştırmacılar tarafından literatür doğrultusunda hazırlanan veri toplama formu (7,16,17) ve Cinsel Mitler Ölçeği ile 2018-2019 bahar döneminde cinsel sağlık dersinin ilk ve son dersinde toplanmıştır.

Cinsel Mitler Ölçeği

Cinsel Mitler Ölçeği, Gölbaşı ve ark. (2016) tarafından geliştirilerek geçerliliği ve güvenirliliği yapılmıştır (18). Ölçek 28 maddeden oluşmakta ve cinsel yönelim (1-5. madde), toplumsal cinsiyet (6-11. madde), yaş ve cinsiyet (12-15. madde), cinsel davranış (16-18. madde), mastürbasyon (19-20. madde), cinsel şiddet (21-24. madde), cinsel ilişki (25-26. madde) ve cinsel memnuniyet (27-28. madde) olmak üzere 8 alt boyutu bulunmaktadır. Katılımcılar her madde için beşli Likert tipi skalada işaretleme yapmaktadır. Ölçekte her maddeye verilen puanlar toplanarak ölçek puanı elde edilir. Ölçekten alınabilecek en yüksek puan 140 ve en alt puan ise 28'dir. Alt boyutlara ait maddeler toplanarak her bir alt boyuta ait puan belirlenir. Ölçeğin kesme noktası olmayıp, alınan puanın yüksek olması sahip olunan cinsel mitlerin de yüksek olduğunu göstermektedir. Cronbach's Alpha değeri Gölbaşı ve arkadaşlarının çalışmasında 0,91 bu çalışmada ön testte 0,85 son testte 0,89 olarak bulunmuştur.

Veri Araçlarının Uygulanması

Veriler, cinsel sağlık dersinin ilk dersi 11 Şubat ve son dersi 13 Mayıs tarihlerinde çalışmaya katılmayı kabul eden öğrencilerden toplanmıştır. Dersin ilk haftasında çalışma hakkında gerekli bilgilendirmeler yapılmış ve veri formları uygulanmıştır. Öğrencilerinin gizliliğini sağlamak

amacıyla okul numaralarının son dört haneleri yazması istenmiş, son testte okul numaraları son dört haneleri birleştirilerek formlar karşılaştırılmıştır.

Müfredat klasik sınıf öğretimi ve cinsel sağlık dersi içeriğine uygun öğrenciler tarafından hazırlanan sunumlar ve saha çalışmaları (videolar, görüşmeler, anket çalışmaları) kullanılarak yürütülmüştür. Cinsel sağlık dersi teorik olarak 28 saat verilmiştir.

Bu süreçte verilen cinsel sağlık eğitiminin içeriği; cinsellik ve cinsel sağlık kavramı, toplumlarda cinselliğe bakış ve cinsel mitler, cinselliğin psikososyal boyutu, cinsellik ve diğer norm dışı davranışlar, yaşam evrelerine göre cinsellik, cinsel eylem fizyolojisi, üreme ve cinsel haklar, yaşam dönemlerinde cinsel sağlık ve üreme sağlığı riskleri, cinsel yolla bulaşan hastalıklar ve korunma, doğurganlığın düzenlenmesi ve cinsel sağlığı değerlendirme modellerinden oluşmaktadır. Ayrıca öğrencilerinin konulara ilişkin grup çalışma sunumları ve saha deneyimlerini (videolar, görüşmeler, anket çalışmaları) paylaşımı yapmışlardır.

Verilerin Analizi

Veriler SPSS for Windows 23.0 paket programında analiz edilmiştir. Verilerin normal dağılıma uyup uymadığı Kolmogorov-Smirnov analizi ile belirlenmiştir. Verilerin analizinde tanımlayıcı istatistikler (yüzde, ortalama, standart sapma) kullanılmış, karşılaştırmalı analizlerde bağımlı gruplar t testi (Paired-Samples t) kullanılmıştır. Anlamlılık değeri $p < 0.05$ olarak alınmıştır.

Araştırmanın Sınırlılıkları

Araştırmanın en önemli kısıtlılığı, hemşirelik öğrencilerinin cinsel sağlık hizmetlerine ilişkin bireysel deneyimlerinin araştırma tasarımından dolayı yansıtılamamış olmasıdır. Ayrıca örnekleme tek üniversitenin dahil edilmesi ve örneklem sayısının düşük olması, sonuçların temsil edilebilirliğini ve genelleştirilebilirliğini sınırlandıracaktır. Ek olarak, cinsel mitlerin hemşirelik öğrencilerinin yaşadığı bölge kültüründen yüksek düzeyde etkilenmesi nedeniyle çalışma diğer bölgelerdeki hemşirelik öğrencilerine genellenememiştir.

Bulgular

Çalışmada öğrencilerin %69,4'ü kadın, %30,6'sı

erkek olup, yaş ortalaması $19,2 \pm 1,0$ 'dir. Öğrencilerin tamamına yakını (%97,6) bekar, çekirdek ailede (%81,2) yaşamakta olup, anne ve babasının eğitim düzeyi ilköğretim/ortaokul/lisedir. Öğrencilerin yarısından fazlası (%55,3) devlet yurdunda kalmaktadır (Tablo 1).

Tablo 1. Öğrencilerin Tanıtıcı Özellikleri(n=85)		
	Sayı	%
Yaş		
18-20	80	94,1
21-24	5	5,9
Cinsiyet		
Kadın	59	69,4
Erkek	26	30,6
Medeni Hali		
Bekâr	83	97,6
Evli	2	2,4
Aile tipi		
Çekirdek	69	81,2
Geniş	16	18,8
En Uzun Süre Yaşanan Yerleşim Birimi		
Köy	23	27,1
İlçe	26	30,6
İl	36	42,4
Anne Eğitim Durumu		
İlköğretim/Ortaokul/Lise	83	97,6
Üniversite/Lisansüstü eğitim	2	2,4
Baba Eğitim Durumu		
İlköğretim/Ortaokul/Lise	81	95,3
Üniversite/Lisansüstü eğitim	4	4,7
Yaşanılan Yer		
Kredi Yurtlar Kurumu	47	55,3
Özel Yurt	13	15,3
Arkadaşlar	3	3,5
Ailesiyle	22	25,9

Çalışmaya katılan öğrencilerin cinsellik denildiğinde akla gelen ilk kelime olarak cinsel ilişki (seks/haz/zevk/bedensel bütünlük) (%40,0) ve kadın-erkek/cinsiyet (%37,6) ifadeleri yer almaktadır. Cinsel sağlık dersi öncesinde öğrencilerin tamamına yakını (%98,8) cinsel sağlık eğitimi almadığını ve cinsellik ile ilgili konuları aileleriyle konuşmadıklarını (%89,4) ifade etmiştir (Tablo 2).

Tablo 2. Öğrencilerin cinsellik deyince akla gelen ilk kelimeleri, cinsel sağlık eğitimi alma ve cinsel konuları aile ile konuşma durumlarının dağılımı (n=85)

Değişkenler	Sayı	%
Cinsellik Deyince Akla Gelen İlk Kelime		
Cinsel ilişki/Seks/Haz/Zevk/Bedensel Bütünlük	34	40,0
Kadın-erkek	32	37,6
Soyun devam etmesi/Üreme/Evlilik/Çocuk	10	11,8
Aşk/Sevgi	5	5,9
Mahremiyet/Utanma Duygusu	4	4,7
Ders Öncesi Cinsel Sağlık Eğitimi Alma Durumu		
Evet	1	1,2
Hayır	84	98,8
Cinsellik Konularını Ailesiyle Konuşma Durumu		
Evet	9	10,6
Hayır	76	89,4

Öğrencilerin cinsel sağlık dersinin cinsel mitler üzerindeki etkisini belirlemek için ön test ve son test cinsel mitler ölçek puan ortalamaları karşılaştırıldığında; ön test ölçek puan ortalaması $66,7 \pm 18,5$ iken, son testte $50,4 \pm 17,3$ 'ye düşmüş ve aralarındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur ($t=9.059$, $p=0.000$). Ölçek alt boyut ön test puan ortalaması son test puan ortalamasına göre; toplumsal cinsiyet ($t=6.409$ $p=0.000$), yaş ve cinsiyet ($t=5.357$, $p=0.000$) cinsel davranış ($t=4.492$, $p=0.000$), mastürbasyon ($t=3.131$, $p=0.002$), cinsel ilişki ($t=8.824$, $p=0.000$), cinsel memnuniyet ($t=7.104$, $p=0.000$) ve cinsel yönelim ($t=6.583$, $p=0.000$) alt boyut ölçek puanlarının anlamlı şekilde azaldığı, cinsel şiddet alt boyut puanının değişmediği saptanmıştır ($p>0.05$) (Tablo 3).

Öğrencilerin cinsel mit puan ortalamaları cinsiyete göre karşılaştırıldığında; kadın öğrencilerin ön test puan ortalaması $60,3 \pm 16,8$ iken, son test puan ortalaması $44,7 \pm 14,3$ azalmış ve aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t=7.262$, $p=0.000$). Erkek öğrencilerin ise ön test puan ortalaması ($81,3 \pm 13,4$) iken, son test puan ortalaması ($62,8 \pm 17,2$) azalmış ve aralarındaki fark anlamlı bulunmuştur ($t=5.368$, $p=0.000$). Cinsel sağlık

dersinin erkek öğrencilerin cinsel mit puanlarını azaltmada daha etkili olduğu belirlenmiştir. Cinsel konuları aileleri ile konuşabilen öğrencilerin ön test cinsel mit puan ortalamaları ($53,8 \pm 20,0$) konuşamayan öğrencilerden ($68,2 \pm 17,8$) daha düşük olduğu bulunmuştur. Ayrıca son testte iki grubun cinsel mit puan ortalamalarında azalma meydana gelmiş (sırasıyla; $37,3 \pm 13,9$, $51,9 \pm 17,1$) ve aileleri ile cinsel konuları konuşabilen ve konuşamayan öğrencilerin ön test ve son test cinsel mit puan ortalamaları arasındaki fark istatistiksel olarak anlamlı bulunmuştur (sırasıyla; $t=4.089$, $p=0.003$; $t=8.299$,

$p=0.000$). Çekirdek aile tipine sahip hemşirelik öğrencilerinin ön test son test puanları arasında anlamlı bir azalma saptanmıştır ($t=2.141$, $p=0.035$ (Tablo 4).

Tartışma

Cinsel mitler, bireylerin cinsellik ile ilgili konuşmaktan kaçınma, kendilerini açmakta zorlanma ve tereddüt yaşamalarına neden olmaktadır (7,16). Bu nedenle cinsel sağlığın değerlendirilmesi ve bakımı holistik hemşirelik bakımın önemli bir parçasıdır (13). Geleceğin bakım sağlayıcıları ve toplumun bir parçası olan

Tablo 3. Öğrencilerin ön test son test cinsel mit puanlarının dağılımı

Cinsel Mitler Ölçeği	Ön Test X± SS	Son Test X± SS	İstatistik Değeri	
			t	p*
Toplumsal Cinsiyet Alt Boyut	12,4±6,7	9,5±4,3	6.409	0.000
Yaş ve Cinsellik Alt Boyut	10,1±5,1	6,7±2,8	5.357	0.000
Cinsel Davranış Alt Boyut	6,0±2,9	4,7±2,0	4.492	0.000
Mastürbasyon Alt Boyut	5,7±2,5	4,2±2,5	3.131	0.002
Cinsel İlişki Alt Boyut	5,9±2,1	3,7±1,8	8.824	0.000
Cinsel Memnuniyet Alt Boyut	5,1±2,0	3,4±1,7	7.104	0.000
Cinsel Şiddet Alt Boyut	5,8±2,3	5,8±2,3	-	>0.05
Cinsel Yönelim Alt Boyut	13,6±5,0	10,3±4,3	6.583	0.000
Cinsel Mitler Ölçeği Toplam Puanı	66,7±18,5	50,4±17,3	9.059	0.000

* Paired Samples t test

Tablo 4. Öğrencilerin ön test son test cinsel mit puanlarının tanıtıcı özelliklerine göre dağılımı

Tanıtıcı Özellikler	Ders Başlangıcı Ön Test X± SS	Ders Bitimi Son Test X± SS	İstatistik Değeri	
			t	p*
Cinsiyet				
Kadın	60,3±16,8,	44,7±14,3	7.262	0.000
Erkek	81,3,±13,4	62,8±17,2	5.368	0.000
Cinsellik Konularını Ailesiyle Konuşma Durumu				
Evet	53,8±20,0	37,3±13,2	4.089	0.003
Hayır	68,2±17,8	51,9±17,1	8.299	0.000
Aile Tipi				
Çekirdek	64,7±18,0	48,6±16,6	2.141	0.035
Geniş	75,4±18,3	58,1±18,6	1.891	0.073

* Paired Samples t test

hemşirelik öğrencilerinin cinsel mitlerinin farkında olmaları ve bunları ortadan kaldırmaya çalışmaları önemlidir.

Mevcut çalışmada öğrencilerin cinsellik denildiğinde akla gelen ilk kelimesi cinsel ilişki (seks/haz/zevk/bedensel bütünlük) olduğu bulunmuştur. Cinsellik bireyin cinsel olarak aktif olup olmadığı ile sınırlı olmayan, bireyin varlığını, duygularını, kişilerarası ilişkilerini ve beden algısını etkileyen geniş ve karmaşık bir kavramdır. Bu çalışmada olduğu gibi yapılan çalışmalarda da cinsellik deyince cinsel ilişki anlaşıldığı ortaya çıkmıştır (19,20). Ayrıca, hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu cinsellikle ilgili konuları aileleri konuşmadıkları ifade etmişlerdir. Yılmaz ve Karataş'ın (2018) çalışmasında, hemşirelik öğrencilerinin çoğunluğu yaşadıkları toplumdaki bireylerin cinselliği tabu, mahrem, yasak, günah ve ayıp bir konu olarak gördüklerini, bunun hakkında konuşmanın yasak olduğunu belirtmişlerdir (16). Cinselliğin tabu algısı, cinsel sağlık eğitimlerini ve bilgi edinme yollarını etkilemektedir. Gençlerle yapılan çalışmalarda cinsel bilgi kaynaklarının ilk sıralarını arkadaşlar ve kitle iletişim araçları oluşturmakta, aileden cinsel bilgi edinme son sıralarda yer almaktadır (21). Bunun Türkiye'nin muhafazakar bir ülke olması ve cinsellik konularında geleneksel tutumların sürdürülmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmaya katılan hemşirelik öğrencilerinin yaklaşık tamamının cinsel sağlık eğitimi almadığı belirlenmiştir. DSÖ cinsel sağlık eğitiminin çocukluk döneminden itibaren verilmesi gerektiğini ve yaş dönemlerine özgü verilen eğitimin geliştirilmesi gerektiğini vurgulamaktadır (22). Ancak cinsel sağlık bakımının temel sağlayıcılardan biri olan hemşirelerin/hemşirelik öğrencilerinin ulusal ve uluslararası literatüre göre cinsel sağlık eğitim alma oranlarının düşük ve cinsel bilgilerinin yetersiz olduğu saptanmıştır (6,23,24). Ek olarak, Fennell ve Grant (2019) tarafından yapılan sistematik derlemede, cinsel sağlık bakımı vermede algılanan engellerden birinin eğitim sürecinde verilen cinsel sağlık eğitiminin yetersizliği olduğu saptanmıştır (6). Oysaki, kapsamlı, hemşirelik müfredatının her alanına entegre edilmiş cinsel sağlık eğitimleri, cinsel sağlık bakımına yönelik olumlu tutum geliştirdiği (6,8), ve danışmanlık vermede öz yeterliliği arttığı belirlenmiştir (25). Sonuç olarak, cinsel

sağlık eğitimlerinde standartlaştırılmış müfredata ihtiyaç olduğu ve cinsel sağlık eğitimlerini hemşirelik uygulamasına entegre etmenin bütüncül hemşirelik bakımını destekleyeceği düşünülmektedir.

Cinsel sağlık dersi alan hemşirelik öğrencilerinin eğitim öncesi ve sonrası cinsel mitleri açısından etkisini incelemeyi amaçlayan bu çalışmada, öğrencilerinin cinsel mitlerinin yaygın olduğu ve cinsel eğitiminin cinsel mitleri azaltmada etkili olduğu bulunmuştur. Cinsel mitlerin hala varlığını sürdürmesinin en önemli nedeni; cinsellik konularının konuşulmaması, tartışılmaması ve toplumun değer yargıları ile yakından ilişkili olmasından kaynaklanmaktadır (26). Yapılan çalışmalarda sağlık profesyonellerinin ve öğrencilerinin cinsel mitlerinin yüksek olduğu ve bu durumun cinsellik ile ilgili bakım ve danışmanlık hizmeti verememelerinde önemli bir faktör olduğu saptanmıştır (8,11,16). Evcili ve Gölbaşı (2017) tarafından yapılan bir çalışmada akran eğitim modeline göre verilen cinsel eğitimin cinsel mitleri azalttığı ve cinsel sağlık bilgi düzeyini ise arttırdığı bulunmuştur (24). Cinsel sağlık eğitim yaşam boyu bilgi, tutum, inanç ve değerler geliştirme sürecidir. Öğrencilerdeki cinsel mitlerin cinsel eğitim almamanın ve cinsellikle ilgili kültürel algının bir sonucu olduğu söylenebilir.

Çalışmada cinsel yönelim, toplumsal cinsiyet, yaş ve cinsellik, cinsel davranış, mastürbasyon, cinsel ilişki ve cinsel memnuniyet alt boyut puanları son testte anlamlı şekilde azaltmıştır. Ancak cinsel şiddet alt boyut puanında bir değişiklik olmamıştır. Cinsellik ve cinsel sağlığın korunması, geliştirilmesi ve sürdürülmesi için planlı ve kapsamlı cinsel sağlık eğitimine ihtiyaç vardır (27). Yapılan çalışmalarda cinsel sağlık eğitimlerinin cinsel ilişkiye başlama yaşını yükseltmekte, erken yaşta evlilikleri, istenmeyen ve adölesan gebelikleri azaltmakta, cinsellik ve cinsel sağlık ile ilgili olumsuz düşünce ve inançları ortadan kaldırdığını ya da azalttığını belirtmiştir (10,17,28,29). Hemşirelik öğrencileri ile yapılan çalışmalar, cinsel bilgi düzeyini arttırmanın, cinsel mitlerin azaltmada etkili olduğunu göstermektedir (8,14,24). Bu çalışmada da cinsel sağlık dersinin cinsel mit puan ortalamalarını azalttığı bulunmuştur. Ancak cinsel şiddet ile ilgili mitlerde değişiminin olmamasının nedeni ders içeriğinde cinsel şiddete daha az yer verilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Çalışmada erkek öğrencilerin ön test ve son test cinsel mit puanları kadın öğrencilerden yüksek bulunmuştur. Yapılan çalışmalarda bu çalışmanın bulgularını desteklemektedir (16,30). Ataerkil toplumlarda erkeklere verilen ayrıcalıklar ve beklentiler, cinselliğinin aktif ve baskınlığının ispatı olarak algılanmalarına neden olur. Kadın cinsiyetini ve cinselliği kontrol ve performans eylemi haline dönüştürebilirler (31). Bu anlayışla yetiştirilen erkekler kadın kimliği ve cinsellik ile ilgili olumsuz tutum ve davranışlar geliştirebilir. Bu nedenle erkek öğrencilerin toplumsal mitlerden daha fazla etkilendiği söylenebilir.

Bu çalışmada cinsel konuları aile ile konuşamayan öğrencilerin cinsel mitleri cinsel konuları konuşabilen öğrencilerden daha yüksek bulunmuştur. Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS)'e göre cinsel sağlık eğitimi; bilgilendirme, tutum geliştirme, değerler, inançlar ve mahremiyet konularını içine alan yaşam boyu devam eden bir süreçtir (32). Aileler tarafından cinsel sağlık eğitimleri öğretmen ve sağlık çalışanları tarafından verilmesi gereken bir sorumluluk olarak görülmektedir. Ayrıca yapılan çalışmalarda ailelerin CYBH, aile planlaması yöntemleri ve cinsel ilişki konularında düşük bilgiye sahip olduğu ve cinsellik konularını konuşmaktan utandıkları bulunmuştur (33). Bu nedenle gençler cinsellikle ilgili bilgileri farklı kaynaklardan almaya çalışmakta bunun sonucunda güvenli olmayan kaynaklar cinsellik ile ilgili yanlış bilgi, inanış ve tutum geliştirmelerine neden olmaktadır. Dolayısı ile güvenli olmayan kaynaklardan bilgi alma öğrencileri cinsel sağlıkla ilgili yanlış bilgi sahibi olmalarına ve cinsel mitlerin oluşmasına neden olabilmektedir.

Sonuç

Cinsel sağlık dersi alan hemşirelik öğrencilerinin ders öncesi ve sonrası cinsel mitleri üzerine etkisini inceleyen bu çalışmada öğrencilerin cinsel mitlerinin yüksek olduğu özellikle erkek öğrencilerin kadın öğrencilerden daha fazla cinsel mite sahip olduğu ancak cinsel sağlık dersinde verilen eğitimin öğrencilerin cinsel mitlerini azalttığı belirlenmiştir. Cinsel şiddet ile ilgili mitlerde ise değişim meydana gelmemiştir. Geleceğin sağlık personeli olacak öğrencilerin cinsel mitlerinin farkında olması ve cinsel sağlık eğitimleri ile bu mitlerin ortadan kaldırılması son derece önemlidir. İnsan merkezli bakım veren

hemşirelerin, bakım verici ve eğitici rollerini yerine getirirken bireylerin cinselliğini ve cinsel sağlığını yok saymadan bütüncül bakım sunabilmesi için cinsellikle ilgili yanlış inanışları ile ilgili farkındalık kazanmaları gerekmektedir. Okul temelli cinsel sağlık eğitimleri gençlerin cinsellikle ilgili doğru bilgilere ulaşması ve gelecekteki yaşamlarında cinsellik ile ilgili konularda daha az sorun yaşamalarını sağlayacaktır.

Hemşirelik eğitimde, en temel ve öncelikli strateji, cinsellik konusunda yeterli teorik bilgiye sahip, kendi kişisel tutum, inanç ve yargılarının farkında olan, iletişim becerisi gelişmiş ve bireyin/hastanın cinselliğini değerlendirme yeteneğine sahip öğrenciler yetiştirmek olmalıdır. Bunu için hemşirelik eğitimcilerinin, öğrencilere yalnızca cinsel sağlık bakımı ile ilgili bilgi ve becerileri sağlamaları değil, aynı zamanda gelecekteki hemşirelik uygulamalarında hastaların cinsel sorunları ile ilgilenme konusundaki güvenlerini artırmak için öğrencilerin kendi mitlerini ve inançlarını, hastaların cinsel sağlık hizmetleri ile ilgili algılarını keşfetmeye yönelik yapılandırılmış cinsel sağlık eğitimleri verilmelidir.

Araştırmanın Etik Boyutu

Araştırmaya başlamadan önce öğrencilerden sözlü ve yazılı onamları alınarak, veri toplama yapılmıştır. Cinsel mitler ölçeğinin kullanımı için ölçeğin geçerlilik ve güvenilirlik çalışmasını yapan araştırmacılardan izin alınmıştır. Çalışma Helsinki İlkeler Deklarasyonu'na uygun gerçekleştirilmiştir.

Bilgilendirilmiş Onam

Katılımcılara araştırma öncesinde açıklayıcı bilgilendirme yapıldıktan sonra sözlü ve yazılı onamları alınmıştır.

Yazar Katkıları

Yazarlar çalışmaya eşit düzeyde katkı sağlamışlardır.

Teşekkürler

Araştırmaya katılmayı kabul eden tüm öğrencilere teşekkür ederiz.

Çıkar Çatışması Beyanı

Yazarların herhangi bir çıkar çatışması bulunmamaktadır.

Araştırma Desteği

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme

sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Beyanlar

Bu çalışma 19-21 Aralık 2019 tarihleri arasında Ankara' da düzenlenen "6. Uluslararası 17. Ulusal Hemşirelik Kongresi'nde sözel bildiri olarak sunulmuştur.

İletişim: Doç. Dr. Hatice Balcı Yangın
E-Posta: bhatice@akdeniz.edu.tr

Kaynaklar

1. World Health Organization. Sexual and Reproductive Health, Accessed November 14, 2021, http://www.who.int/reproductivehealth/topics/sexual_health/sh_definitions/en/ 2017.
2. Çuhadaroğlu A. The effects of sex education on psychological counselling students in Turkey. *Sex Education* 2017;17(2):209-19.
3. Uncu Y. Cinsel Mitler. *Türkiye Klinikleri Fam Med Special Topics* 2015;6:28-31.
4. Şahbaz T. Cinsel mitlerin cinsel işlev bozukluğu ve kaygı üzerine etkisi [Master tezi]. İstanbul, Türkiye. Işık Üniversitesi; 2017.
5. Erbil N. Relationship between sexual myths and sexual function of women. *Int J Caring Sci* 2019;12:1570.
6. Fennell R, Grant B. Discussing sexuality in health care: A systematic review. *Journal of Clinical Nursing* 2019;28(17-18):3065-76.
7. Sung SC, Huang HC, Lin MH. Relationship between the knowledge, attitude, and self-efficacy on sexual health care for nursing students. *Journal of Professional Nursing* 2015;31(3):254-261.
8. Ünal Toprak F, Turan Z. The effect of sexual health courses on the level of nursing students' sexual/reproductive health knowledge and sexual myths beliefs in Turkey: A pretest-posttest control group design. *Perspectives in Psychiatric Care* 2021;57(2):667-74.
9. Cheraghi F, Oshvandi K, Ahmadi F, Selsele O, Majedi M, Mohammadi H, et al. Comparison of nurses' and nursing students' attitudes toward care provision to opposite-gender patients. *Nursing and Midwifery Studies* 2019;8(2):104-11.
10. Bdair IA, Maribbay GL. Perceived knowledge, practices, attitudes and beliefs of Jordanian Nurses toward sexual health assessment of patients with coronary artery diseases. *Sexuality and Disability* 2020;38:491-502.
11. Macintyre AKJ, Montero Vega AR, Sagbakken M. "Sexuality? A million things come to mind": Reflections on gender and sexuality by Chilean adolescents. *Reproductive Health Matters* 2015;23(46):85-95.
12. Kahlke RM, McConnell MM, Wisener KM, Eva KW. The disconnect between knowing and doing in health professions education and practice. *Advances in Health Sciences Education* 2020;25(1):227-40.
13. Minoia JI. Sexual health knowledge, attitudes, and beliefs among nurse practitioners and certified nurse midwives who work with adolescents in non-acute care settings [PhD tezi]. Philadelphia: Drexel University; 2017.
14. Tugut N, Golbasi Z. Sexuality assessment knowledge, attitude, and skill of nursing students: an experimental study with control group. *International Journal of Nursing Knowledge* 2017;28(3):123-30.
15. Verrastro V, Saladino V, Petruccelli F, Eleuteri S. Medical and health care professionals' sexuality education: State of the art and recommendations. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 2020;17(7):2186.
16. Yılmaz M, Karataş B. Opinions of student nurses on sexual myths; a phenomenological study. *Sexuality and Disability* 2018;36(3):277-89.
17. Evçili F, Demirel G. Sexual myths of midwifery and nursing students and their attitude regarding the assessment of sexual health. *Journal of Human Sciences* 2018;15(4):2280-88.
18. Golbasi Z, Evçili F, Eroglu K, Bircan H. Sexual myths scale (SMS): development, validity and reliability in Turkey. *Sexuality and Disability* 2016;34(1):75-87.
19. Cebeci F, Yangın HB, Tekeli A. Life experiences of women with breast cancer in south western Turkey: A qualitative study. *European Journal of Oncology Nursing* 2012;16(4):406-412.
20. Bahar M. Y kuşağında cinsellik algısının incelenmesi: İzmir örneği [Master tezi]. Ankara, Türkiye. Hacettepe Üniversitesi; 2018.
21. Tanton C, Jones KG, Macdowall W, Clifton S, Mitchell KR, Datta J, et al. Patterns and trends in sources of information about sex among young people in Britain: evidence from three National Surveys of Sexual Attitudes and Lifestyles. *BMJ Open* 2015;5(3): e007834

22. World Health Organization. WHO Regional Office for Europe and BZgA Standards for Sexuality Education in Europe. Accessed November 14, 2021, https://www.bzgawhocc.de/fileadmin/user_upload/WHO_BZgA_Standards_English.pdf.
23. Sung SC, Jiang HH, Chen RR, Chao JK. Bridging the gap in sexual healthcare in nursing practice: Implementing a sexual healthcare training programme to improve outcomes. *Journal of Clinical Nursing* 2016;25(19-20):2989-3000.
24. Evcili F, Golbasi Z. Sexual myths and sexual health knowledge levels of Turkish university students. *Sexuality and Culture* 2017;21:976-90.
25. Sharon D, Gonen A, Linetsky I. Factors influencing nursing students' intention to practice sexuality education in their professional work. *American Journal of Sexuality Education* 2020:1-17.
26. Lefkowitz ES, Shearer CL, Gillen MM, Espinosa-Hernandez G. How gendered attitudes relate to women's and men's sexual behaviors and beliefs. *Sexuality and Culture*. 2014;18(4):833-46.
27. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). International technical guidance on sexuality education. An evidence-informed approach. Accessed November 14, 2021, <https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000260770>.
28. De Castro F, Rojas-Martínez R, VillalobosHernández A, Allen-Leigh B, Breverman-Bronstein A, Billings DL, et al. Sexual and reproductive health outcomes are positively associated with comprehensive sexual education exposure in Mexican high-school students. *PLoS ONE* 2018;13(3):e0193780.
29. Meadows E. Sexual health equity in schools: Inclusive sexuality and relationship education for gender and sexual minority students. *American Journal of Sexuality Education* 2018;13(3):297-309.
30. Kartal B. Cinsel sağlık eğitiminin hemşirelik öğrencilerinin cinsel mitlerine etkisi. *Androl Bul* 2020;22:167-71.
31. Arousell J, Carlbom A. Culture and religious beliefs in relation to reproductive health. *Best Practice and Research Clinical Obstetrics and Gynaecology* 2016;32:77-87.
32. Sexuality Information and Education Council of the United States (SIECUS). Guidelines for comprehensive sexuality education: Kindergarten through 12th grade. Accessed November 14, 2021, https://hivhealthclearinghouse.unesco.org/sites/default/files/resources/bie_guidelines_siecus.pdf.
33. Wanje G, Masese L, Avuvika E, Baghazal A, Omoni G, McClelland RS. Parents' and teachers' views on sexual health education and screening for sexually transmitted infections among in-school adolescent girls in Kenya: A qualitative study. *Reproductive Health* 2017; 14(95):1-11.